

Сікало Максим Володимирович,
аспірант кафедри економічної теорії та фінансів,
Харківський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при Президентові України,
м. Харків
ORCID 0000-0001-5949-5712

УДК 35.316

doi: 10.34213/tp.20.03.14

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РИНКУ ЗЕРНА УКРАЇНИ

Зазначено, що дія організаційно-економічного механізму державного регулювання ринку зерна України має забезпечити стабілізацію, стійкий розвиток і послідовне неухильне підвищення ефективності зернопродуктового виробництва.

Серед головних складників та напрямів організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку зернового ринку України визначено: удосконалення нормативно-правової бази, що регламентує відносини на ринку зерна; зменшення витрат та фінансування для відновлення пошкоджених автомобільних шляхів; упровадження нових сучасних сортів і гібридів; збільшення кількості сертифікованих зернових складів; підвищення ефективності діяльності державних агентів на ринку зерна; залучення молоді до праці на підприємствах зернового сектору; доступ зерновиробників до дешевих і якісних фінансово-кредитних ресурсів, залучення приватних інвестицій; стимулювання виходу вітчизняних зерновиробників та переробників на фондові ринки IPO; стимулювання експорту продуктів зернопереробки з високою доданою вартістю; стабілізація цін на зерно та продукцію його переробки на внутрішньому ринку та ін.

Ключові слова: організаційно-економічний механізм, складники та цілі механізму, важелі впливу, розвиток ринку зерна, стимулювання інвестицій, підвищення ефективності та конкурентоспроможності вітчизняного зерновиробництва.

Постановка проблеми. Ефективний розвиток ринку зернових вимагає розроблення пропозицій щодо формування організаційно-економічного механізму розвитку ринку зерна України. Основними актуальними питаннями, з якими доводиться стикатися на сучасному етапі, є: нестійка цінова політика, недостатня поінформованість про стан ринку, недосконалість державного регулювання ринкових відносин, недосконалість нормативно-правової бази, податкової та страхової політики, непрозорість умов входу на ринок для іноземних інвесторів тощо. Це визначає необхідність вивчення питання організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку ринку зерна та визначення перспектив щодо його вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням вивчення механізмів державного регулювання, зокрема, регулювання агропромислового комплексу, ринку зерна, аспектів організаційно-економічного складника державного управління присвячено низку напрацьованих вітчизняних науковців, серед яких Н. Бугаєнко, О. Нікішина, Н. Статівка, Г. Черевко. Низка науковців розглядають окремі механізми та інструменти державного регулювання, такі як управління інвестиційними ресурсами, інноваційними процесами, законодавче забезпечення аграрного сектору, питання екологізації сільського господарства, податкове регулювання АПК та ін. (праці Л. Євчук, І. Іртищевої, Г. Калетника, С. Корчинської, Л. Тулуша). Утім немає комплексних напрацьованих, присвячених саме аспектам удосконалення організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку ринку зерна.

Мета статті – дослідження питання сутності організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку ринку зерна та визначення перспектив щодо його формування в сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Стратегічною метою регулювання ринку зерна є забезпечення стабілізації, стійкого розвитку і послідовного неухильного підвищення ефективності зернопродуктового виробництва, що має забезпечити дія організаційно-економічного механізму державного регулювання ринку зерна України [2].

Слід визначити поняття “організаційно-економічний механізм”. По-перше, організаційно-економічний механізм є частиною системи господарювання в конкретний період розвитку національного господарства будь-якої країни. По-друге, організаційно-економічний механізм являє сукупність двох різnorідних, але взаємопов’язаних складників – організаційного та економічного [1].

Організаційно-економічний механізм розвитку ринку зерна може бути реалізовано через такі важелі, які можна згрупувати за двома основними ознаками: важелі організаційного складника і важелі економічного складника організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку ринку зерна.

Головними складниками організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку зернового ринку України є важелі впливу:

1. Організаційні:

- нормативно-правова база;
- забезпечення безпеки руху на дорогах, запобігання пошкодженню автомобільних доріг;
- конкурентоспроможність вітчизняних виробників;
- підвищення питомої ваги більш дорогих сортів у структурі виробництва;
- забезпечення належного виконання складських зобов’язань на ринку зерна;
- підвищення конкурентоспроможності зернового виробництва;
- запобігання шкоди внаслідок занесення або поширення шкідливих організмів або її обмеження;
- розмежування функцій державних агентів;
- забезпечення продовольчої безпеки держави;
- державний контроль зміни показників родючості, забруднення ґрунтів токсичними речовинами і радіонуклідами, раціонального використання земель сільгосппризначення;
- просування продукції національного зерновиробництва;
- організація праці.

2. Економічні:

- прогнозування та планування;
- формування конкурентоспроможного зерновиробника;
- оптимізація структури фінансового забезпечення програм розвитку ринку зерна;
- формування сприятливої для ринку зерна інвестиційної, кредитної, податкової, митної політики;
- захист майнових інтересів сільськогосподарських товаровиробників і забезпечення стабільності виробництва в сільському господарстві;
- підвищення конкурентоспроможності вітчизняних зерновиробників;
- визначення порядку експорту та імпорту зерна та продуктів його переробки за міжнародними договорами;

- розвиток зовнішньоекономічних відносин;
- захист внутрішнього ринку від необґрунтованого зростання цін.

Організаційні важелі передбачають розроблення нормативно-правових документів; удосконалення організаційно-виробничої структури та управління, організаційно-технічне забезпечення розвитку ринку зерна, використання оперативного управління та контролю, маркетингу й інформаційного забезпечення, раціональної організації праці тощо.

Організаційний механізм передбачає підтримку створення зернових обслуговуючих кооперативів за участю приватних і фермерських господарств, що дозволить забезпечити їм доступ до державних програм, більш дешевого та доступного фінансово-кредитного ресурсу.

Стимулювання виробництва пшениці твердих сортів для вітчизняних переробних підприємств корелює з європейською програмою прямої підтримки зерновиробників. Відповідно до ч. 2 ст. 73 Регламенту Ради ЄС № 1782/2003, допомога виробникам твердої пшениці надається тільки за умов, якщо вони використовують сертифіковане насіння високої якості, а з пшениці у процесі переробки можна отримати манну крупу або макаронні вироби [13]. Отже, на законодавчому рівні закріплено необхідність взаємодії товарно-фінансових потоків між насіннєвим, зерновим, борошняним і макаронним ринками у відтворювальній системі, що сприятиме її збалансованому розвитку [9].

Крім того, слід звернути увагу на те що в селекційних центрах України здійснюється селекція сортів пшениці винятково хлібопекарського призначення, тоді як у розвинених країнах селекція передбачає створення сортів пшениці як спеціалізованого хлібопекарського призначення, так і кондитерського, кормового, технічного та інших напрямів використання [12, с. 36].

Підвищення якості зерна нерозривно пов'язано з упровадженням організаційних заходів, спрямованих на якісне підвищення технічного рівня зерновиробництва на основі використання сучасних приладів і методів визначення якісних показників зерна, підвищення вимог до зберігання хлібопродуктів на хлібоприймальних та зернопереробних підприємствах, подальшого вдосконалення нормативно-технічної документації, наприклад внесення змін до чинного в Україні ДСТУ 3768:1010 “Пшениця. Технічні умови” та приведення його у відповідність до найкращих світових практик класифікації зерна.

Для забезпечення належного виконання складських зобов'язань на ринку зерна пропонується розроблення та затвердження Регламенту по зберіганню зерна та продуктів його переробки, внесення змін до законодавства в частині складського зберігання зерна та обігу складських документів.

Заходи державного протекціонізму, що є важелем організаційного складника запропонованого нами механізму, можуть бути застосовані в країнах – членах Світової організації торгівлі (СОТ), що передбачено Угодою про сільське господарство СОТ 1994 р. Згідно з додатком 2 до цієї Угоди, усі заходи щодо державної підтримки сільського господарства умовно поділено на три групи: “зелена”, “жовта” й “червона” (є ще й “синя”, та про неї розмова окрема).

До “зеленої скриньки” належать заходи, які не спрямовано на підтримку обсягів виробництва та цін виробників, отже які не порушують принципів справедливої конкуренції. Фінансування таких заходів обмежується лише можливостями бюджету країни.

Заходи “жовтої скриньки”, як правило, є найбільш дискусійними під час вступу кожної нової країни до СОТ. Вони вважаються такими, вплив яких викривляє торгівлю й виробництво, а саме:

- дотації на продукцію тваринництва та рослинництва;
- компенсація різниці між закупівельною та ринковою цінами на сільгосппродукцію;
- надання виробникові товарів і послуг за цінами, нижчими за ринкові;
- закупівля у виробника товарів (послуг) за цінами, що перевищують ринкові;
- пільгове кредитування сільгоспвиробників за кошти бюджету й багато іншого.

“Червона скринька” містить заборонені заходи підтримки (наприклад, нетарифне регулювання торгівлі, обмеження експорту чи імпорту тощо). У країнах – членах СОТ такі заходи заборонено. Що ж до “синьої” (чи “блакитної”) скриньки, то вона є додатковою, містить заходи, спрямовані на обмеження перевиробництва – скорочення посівних площ тощо.

Надання державної допомоги суб’єктам господарювання зернового ринку є одним з ефективних шляхів розв’язання економічних, соціальних і політичних проблем, досягнення національних цілей розвитку. Державна допомога суб’єктам господарювання є специфічним інститутом для українського законодавства, оскільки відсутній єдиний рамковий закон, який визначав би економічні й організаційні засади надання державної допомоги суб’єктам господарювання та контролю її використання [1].

Слід окремо відмітити, що чинна система дотації зернового сектора піддається критиці з різних боків. Наприклад, Л. Тулуш відзначає, що існування розгалуженої системи податкових пільг є наслідком діяльності потужного аграрного лобі. В Україні вже стало нормою, що представники потужних агрохолдингів перманентно обіймають ключові посади у державних структурах, причетних до формування податкової політики. Такі державні службовці безпосередньо зацікавлені в збереженні дії пільгових податкових режимів, які забезпечують економію значних обсягів фінансових ресурсів для пов’язаних із ними підприємницьких структур [15].

З метою узгодження економічних інтересів суб’єктів, які виробляють зерно та надають послуги з його зберігання, зменшення обсягів позаелеваторного зберігання зерна доцільно забезпечити визначення класу зерна в період його надходження до зернового складу незалежними регіональними лабораторіями якості.

Може бути запропоновано також інші шляхи економічного стимулювання раціонального використання земель: виділення коштів державного та місцевого бюджетів для відновлення земель, порушених не з вини землевласників і землекористувачів; тимчасове звільнення або часткова компенсація за зниження доходу в результаті тимчасової консервації деградованих малопродуктивних та техногенно забруднених земель; надання пільгових кредитів; цільові субсидії [6, с. 59].

Суттєвим важелем організаційного складника є підвищення продуктивності праці в зерновій сфері. Переважно задіяні на ринку зерна працівники не мають профільної освіти. Існує проблема відсутності професійного управління грошовими потоками на підприємствах зернового ринку [3, с. 3], що є досить розповсюдженим явищем. Потрібна ефективна координація зусиль у

сферах професійного навчання, досліджень та поширювання сільськогосподарських знань через залучення молоді до професійно-технічних та вищих профільних навчальних закладів; підвищення рівня знань у цих закладах шляхом залучення висококваліфікованого навчально-педагогічного складу; забезпечення належних умов навчання та розвитку; залучення підприємств зернового ринку до процесу навчання з подальшим проходженням стажування та працевлаштуванням випускників на цих підприємствах тощо.

Економічні важелі проявляються через прогнозування та планування, інвестиційно-кредитне забезпечення розвитку ринку зерна, фінансово-кредитне регулювання, оподаткування і страхування, вдосконалення ціноутворення, розвиток та захист конкурентних умов господарювання, удосконалення матеріального стимулювання праці, системи зовнішньоекономічних і внутрішньовиробничих відносин [16].

Серед важелів економічного складника механізму державного регулювання розвитку ринку зерна слід виділити прогнозування та планування. Слушною думкою є пропозиція деяких науковців про закладання в державному бюджеті коштів на розвиток аграрного та зернового сектору на період у три роки. Це зумовлено тривалим циклом виробництва та має забезпечити стабільність очікувань сільськогосподарських виробників через прогнозованість, прозорість та послідовність державної аграрної політики, а відповідно і виробництва. У структурі видатків кожного планового бюджетного періоду таке співвідношення видатків за часом затвердження їх: 50 % видатків у році, що передує плановому, 25 % – у році, що на два роки передує плановому, 25 % – у році, що на три роки передує плановому, що забезпечить прогнозованість [5]. Задля цього потрібна низка серйозних змін як у нормативно-правових актах, так і в самих підходах до планування, бюджетування та формування державної політики в цілому.

Важливим заходом економічного важеля впливу на розвиток ринку зерна є здешевлення банківських кредитів. Усі суб'єкти ринку це визнають як позитивний інструмент політики, оскільки він не деформує дію ринкового механізму. При цьому доступ до кредитів і відшкодування відсоткової ставки повинні мати всі сільгоспвиробники незалежно від форми господарювання [14].

Додавши специфіку самого зернового виробництва, отримаємо ситуацію, що характеризує зерновий бізнес як дуже ризиковану сферу розміщення інвестиційного ресурсу.

За незначних коливань фінансової системи банки першочергово намагаються скоротити обсяги кредитування саме ризикованих сфер бізнесу, до яких відноситься аграрна. Це значно обмежує доступ суб'єкта до фінансів. Тому на даному етапі основним пріоритетним напрямом аграрної політики повинно стати формування конкурентоспроможного виробника, що надасть можливість істотно знизити ризики виробничого характеру і в такий спосіб розширити доступ до фінансів. Цього можна досягти формуванням сприятливого бізнес-середовища, стимулюванням упровадження новітніх технологій тощо.

Разом із тим для дрібних фермерських, а також новостворених господарств доступ до фінансів дуже утруднено. Інших джерел, окрім комерційних банків, на ринку фінансів практично немає (не існує державного аграрного, кооперативних банків). Комерційні банки більш активно йдуть на співпрацю з великими господарствами (особливо де є злиття промислового і аграрного капіталів) і з небажанням працюють з фермерськими господарствами та дрібними сільгоспвиробниками. Поряд із цим не враховується важливість

наявності регіональної банківської системи та забезпечення рівномірного соціально-економічного розвитку регіонів України. Регіональні банки більшою мірою дотримуються маркетингової концепції розвитку, коли конкурентна перевага базується не тільки на високій якості банківських послуг, але і на своїй індивідуальності, унікальності та гнучкості щодо клієнтів, що так важливо під час обслуговування малоприбуткових категорій клієнтів [6].

Аналіз світового досвіду стимулювання інвестицій засвідчив доцільність використання двох інструментів державного стимулювання інноваційного розвитку: пільгового фінансування і дофінансування проектів коштами державних фінансово-кредитних установ та надання гарантій інвесторам. Постійний моніторинг інноваційних процесів та оперативне реагування держави на особливості розвитку є єдиним з необхідних заходів реалізації проекту моделі інноваційного розвитку економіки країни [4, с. 346].

Поряд із залученням зовнішніх джерел фінансування у вигляді інвестицій фахівці фінансового менеджменту справедливо наголошують, що домінують значення в системі фінансового забезпечення підприємств зернового ринку повинні мати власні джерела, основним з яких є прибуток. Завдання державної політики полягає у створенні національної системи розподілу інвестиційного капіталу, створенні в товаровиробників стимулів для довгострокових інвестицій у власний капітал. За твердженням М. Портера, потужним засобом, за допомогою якого можна змінити цілі власників, є створення дієвих стимулів для довгострокових інвестицій в акції підприємства. Цю пропозицію спрямовано на зміну концепції власності й підходу до оцінювання підприємств, але водночас – на стимулювання широкої форми інвестування, за якої досягаються найбільш значущі соціальні вигоди. Такі стимули необхідно детально продумати, а їхня дія має бути вузьконаправленою. Вони повинні розповсюджуватися на інвестиції в акції дійових підприємств і на акції, що купуються мінімум на п'ять років [11, с. 573].

Ще однією особливістю ведення підприємництва в Україні є термін окупності. У США термін окупності може становити 14–15 років, тоді як для українського бізнесу настільки тривалі терміни є неприйнятними. Власники вітчизняних підприємств націлені на повернення вкладених коштів протягом перших п'яти–десяти років, що сприяє підвищеному інтересу до українських компаній з боку потенційних інвесторів [8, с. 10].

Ринок зерна України залишається досить привабливим для інвесторів і з таких причин: несформований ринок продовольчих продуктів, відсутність можливості розширювати посівні площі в інших аграрних країнах і наявність таких площ в Україні, висока родючість чорнозему, низька собівартість готової продукції за рахунок дешевої робочої сили, пільгове оподаткування сільськогосподарських підприємств, зростання попиту на біопаливо тощо [7, с. 21].

Іноземні інвестиції в зерновий ринок України в умовах обмеженості внутрішніх ресурсів є найпривабливішим джерелом матеріально-технічного та фінансового забезпечення. Однак обсяг і рівень ефективності їх залишаються вкрай недостатніми через наявність цілої низки гальмівних чинників [17, с. 106]. Серед вагомих перешкод називають нестабільність, непрозорість законодавчої бази, судову незахищеність підприємницької діяльності, макроекономічний дефіцит в управлінні сільським господарством, низький рівень фахової освіти, особливо у сфері макроекономічного регулювання, низький рівень державної підтримки зернового господарства, недостатній розвиток інфраструктури аграрного ринку тощо [10]. Тому прозора та послідовна

внутрішня політика є визначальним фактором до розвитку агропромислового комплексу й залучення іноземних інвестицій.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Досліджено питання організаційно-економічного механізму державного регулювання розвитку ринку зерна України та визначено перспективи щодо його формування в сучасних умовах господарювання.

Серед головних цілей механізму державного регулювання розвитку зернового ринку України визначено: вдосконалення нормативно-правової бази, що регламентує відносини на ринку зерна; зменшення витрат та фінансування для відновлення пошкоджених автомобільних шляхів; впровадження нових сучасних сортів і гібридів; збільшення кількості сертифікованих зернових складів; підвищення ефективності діяльності державних агентів на ринку зерна; залучення молоді до праці на підприємствах зернового сектору; доступ зерновиробників до дешевих і якісних фінансово-кредитних ресурсів, залучення приватних інвестицій; стимулювання виходу вітчизняних зерновиробників та переробників на фондові ринки ІРО; стимулювання експорту продуктів зернопереробки з високою доданою вартістю; стабілізація цін на зерно та продукцію його переробки на внутрішньому ринку та ін.

Серед перспективних напрямів розвитку визначено підтримку створення зернових обслуговуючих кооперативів за участю приватних і фермерських господарств, стимулювання виробництва пшениці твердих сортів для вітчизняних переробних підприємств, якісне підвищення технічного рівня зернопереробки на основі використання сучасних приладів і методів визначення якісних показників зерна, підвищення вимог до зберігання хлібопродуктів на хлібоприймальних та зернопереробних підприємствах.

Список використаних джерел

1. Бугаєнко Н. Сучасні тенденції розвитку системи державної допомоги в ЄС. *Статистика України*. 2010. № 1. С. 92–98.
2. Діброва А. Механізм державної підтримки сільського господарства України. *Агросвіт*. 2007. № 15. С. 6–11.
3. Євчук Л. Окремі аспекти управління інвестиційними ресурсами підприємств аграрного сектора. *Агросвіт*. 2011. № 15. С. 2–4.
4. Іртищева І. О. Стан та особливості інноваційних процесів в агропродовольчій сфері. *Організаційно-економічні трансформації в аграрному виробництві: матеріали Всеукр. конгресу вчених економістів-аграрників. Київ, 25–26 лют. 2010 р.* Київ: Вид-во ННЦ Ін-ту аграр. екон., 2010. С. 342–347.
5. Калетник Г. М. Законодавче забезпечення реалізації стратегії розвитку аграрного сектору економіки. *Зб. матеріалів XIV річних зборів Всеукр. конгресу вчених економістів-аграрників. Київ, 16–17 жовт. 2012 р.* Київ: Вид-во ННЦ Ін-ту аграр. екон., 2013. С. 543–549.
6. Коваленко М. М., Коваленко М. Й. Стан та перспективи розвитку регіональної банківської системи України в сучасних умовах. *Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. пр.* Харків: Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2020. № 1. (57) С. 123–134.
7. Корчинська С. Г., Ходаківська О. В. Економічне стимулювання екологізації сільськогосподарського землекористування: методологічні підходи. *Перспективи екологізації аграрного виробництва в Україні: зб. наук. пр.* Київ, 2011. С. 59.
8. Макеева О. Агросектор України – мекка для інвесторів. *Земельний інвестиційний вісник України*. 2012. № 6. С. 21.
9. Мельник М., Предко І. Акції на публіку. *Агробізнес сьогодні*. 2012. № 3. С. 10–12.
10. Нікішина О. В. Механізми регулювання інтегрованого зернового ринку / НАН України, Ін-т проблем ринку та екон.-еколог. досліджень. Одеса: Вид-во ІПРЕЕД НАН України, 2014. 450 с.
11. Потенциал Украины позволяет производить продукцию высокого качества с низкими затратами – посольство Германии. URL: <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/opinion/109956#>. УМОХhHeDrlU (дата звернення: 10.09.2020).

12. Про затвердження комплексної галузевої програми “Розвиток зерновиробництва в Україні до 2015 року” : наказ Міністерства аграрної політики України від 23.10.2007 р. № 757/101.

13. Рибалка О., Литвиненко М. Створення сортів пшениці спеціального використання. *Вісник аграрної науки*. 2009. № 6. С. 36–38.

14. Ринок зерна: порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України *acquis communautaire* Європейського Союзу : наказ Міністерства юстиції України. Київ : Департамент з питань адаптації законодавства, 2009. 120 с. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2012/05/17/201205170000007014.pdf>.

15. Статівка Н. В. Політика сприяння розвитку аграрного бізнесу в Україні. *Державне будівництво : електрон. фах. вид.* Харків : Вид-во ХарПІ НАДУ, 2009. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2009_1_16 (дата звернення: 25.08.2020).

16. Тулуш Л. Д. Податкове регулювання розвитку агропромислового виробництва: стан та перспективи. *Збірник матеріалів XIV річних зборів Всеукр. конгрес вчених економістів-аграрників. 16–17 жовт. 2012 р.* Київ : Вид-во ННЦ Ін-ту аграр. екон., 2013. С. 543–549.

17. Черевко Г. В. Державне регулювання економіки в АПК : навч. посіб. Київ : Знання, 2006. 339 с.

References

1. Buhaienko, N. (2010). Suchasni tendentsii rozvytku systemy derzhavnoi dopomohy v YeS. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 1, 92–98 [in Ukrainian].

2. Dibrova, A. (2007). Mekhanizm derzhavnoi pidtrymky silskoho hospodarstva Ukrainy. *Ahrosvit – Agrarian world*, 15, 6–11 [in Ukrainian].

3. Yevchuk, L. (2011). Okremi aspekty upravlinnia investytsijnymy resursamy pidpryemstv ahranoho sektora. *Ahrosvit – Agrarian world*, 15, 2–4 [in Ukrainian].

4. Irtysheva, I.O. (2010). Stan ta osoblyvosti innovatsijnykh protsesiv v ahroprodovolchij sferi. *Orhanizatsijno-ekonomichni transformatsii v ahranomu vyrobnytstvi : Proceedings of the annual meeting of the All-Ukrainian Congress of Agricultural Economists, 25-26 liut. 2010 r.*, 342–347, Kyiv: Vyd-vo NNTs In-tu ahrar. ekon-ky [in Ukrainian].

5. Kaletnyk, H.M. (2013). Zakonodavche zabezpechennia realizatsii stratehii rozvytku ahranoho sektoru ekonomiky. *Proceedings of the XIV the annual meeting of the All-Ukrainian Congress of Agricultural Economists, 16-17 zhovtnia 2012 r.*, 543–549. Kyiv: Vyd-vo NNTs IAE [in Ukrainian].

6. Kovalenko, M.M., Kovalenko, M.J. (2020). Stan ta perspektyvy rozvytku rehionalnoi bankivskoi systemy Ukrainy v suchasnykh umovakh. *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia – Actual problems of public administration*, 1(57), 123–134 [in Ukrainian].

7. Korchynska, S.H., Khodakivska, O.V. (2011). Ekonomichne stymulivannia ekolohizatsii silskohospodarskoho zemlekorystuvannia: metodolohichni pidkhody. *Perspektyvy ekolohizatsii ahranoho vyrobnytstva v Ukraini – Prospects for the greening of agricultural production in Ukraine*, 59. Kyiv [in Ukrainian].

8. Makeieva, O. (2012). Ahrosektor Ukrainy – mekka dlia investoriv. *Zemelnyj investytsijnyj visnyk Ukrainy – Land Investment Bulletin of Ukraine*, 6, 21 [in Ukrainian].

9. Melnyk, M., Predko, I. (2012). Aktsii na publiku. *Ahrobiznes sohodni – Agribusiness today*, 3, 10–12 [in Ukrainian].

10. Mekhanizmy rehuliuвання integrovanooho zernovoho rynku [Mechanisms for regulating the integrated grain market]. O.V. Nikishyna, Odesa : IPREED NAN Ukrainy [in Ukrainian].

11. Potentsyal Ukrainy pozvoliaet proyzvodyt produktyu vysokoho kachestva s nyzkymy zatratamy – posolstvo Hermany. URL: <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/opinion/109956#>. UMOXhHeDrIU [in Ukrainian].

12. Pro zatverdzhennia kompleksnoi haluzevoi prohramy “Rozvytok zernovyrobnytstva v Ukraini do 2015 roku”: Nakaz Ministerstva ahranoi polityky Ukrainy vid 23.10.2007 r. No. 757/101 (2007).

13. Rybalka, O., Lytvynenko, M. (2009). Stvorennia sortiv pshenytsi spetsialnoho vykorystannia. *Visnyk ahranoi nauky – Bulletin of Agrarian Science*, 6, 36–38 [in Ukrainian].

14. Ринок зерна: порівняльно-правове дослідження відповідності законодавства України *acquis communautaire* Європейського Союзу: Наказ Міністерства юстиції України. Департамент з питань адаптації законодавства. URL: <https://minjust.gov.ua/files/general/2012/05/17/201205170000007014.pdf> [in Ukrainian].

15. Stativka, N.V. (2009). Polityka sprianni rozvytku aharnoho biznesu v Ukraini. *Derzhavne budivnytstvo – State Formation*, 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2009_1_16 [in Ukrainian].

16. Tulush, L.D. (2012). Podatkove rehulivannia rozvytku ahropromyslovoho vyrobnytstva: stan ta perspektyvy. *Proceedings of the XIV annual meeting of the All-Ukrainian Congress of Agricultural Economists. 16-17 zhovtnia 2012 r.*, 543–549. Kyiv: Vyd-vo NNTs "IAE", [in Ukrainian].

17. Cherevko, H.V. Derzhavne rehulivannia ekonomiky v APK [State regulation of the economy in agriculture]. Kyiv [in Ukrainian].

Sikalo M. V.,

*Postgraduate Student of Economic Theory and Finances Department, KRI NAPA, Kharkiv
ORCID 0000-0001-5949-5712*

MODERN ASPECTS OF FORMING ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM FOR STATE REGULATION OF GRAIN MARKET DEVELOPMENT IN UKRAINE

The article notes that the operation of the organizational and economic mechanism for the state regulation of the grain market of Ukraine is meant to promote stabilization, sustainable development, and consistent improvement of the effectiveness of grain-product output.

It is proposed to define 'an organizational and economic mechanism for the state regulation of grain market development' as an interrelated totality of organizational and economic forms, methods and tools which are used to perform interrelated functions of public authorities and bodies, to whom the state delegated regulatory powers for ensuring effective functioning, increase in quantitative and qualitative levels, fulfillment of socio-economic functions, aiming to provide a sustainable development of the grain market sphere of the agro-industrial complex and the related economic fields.

It has been pointed out that the organizational and economic mechanism for grain market development should be implemented with the help of levers that can be grouped (sometimes quite tentatively) according to their two major characteristic features – organizational mechanism levers, and economic regulation mechanism.

Among the key components and areas of the mechanism for the state regulation of the development of the grain market of Ukraine, the following ones can be highlighted:

– levers of the organizational mechanism are: improvement of the normative and legal framework which regulates the grain market relations; reduced costs and financing of reconstruction of deteriorated motor roads; introduction of new modern plant varieties and hybrids; increased number of certified grain storages; improved effectiveness of the performance of state agents in the grain market; involvement of young people to work at grain sector enterprises, etc.;

– levers of the economic mechanism: access for grain producers to cheap and quality financial and credit resources, attraction of private investments; incentives for the domestic grain producers and processing enterprises to enter the stock market of IPO; encouragement of the export of grain-processed products of high added value; stabilization of prices for grain and products of its processing in the domestic market, and a number of others.

The group of organizational mechanism tools also includes: support to creation of grain servicing cooperatives, encouragement of production of durum wheat varieties for domestic processing enterprises, a qualitative increase of the technological level of grain production, strengthening of requirements to grain product storage.

Among the levers of the economic mechanism, a special emphasis is laid on forecasting and planning, provision of government assistance to economic entities, cheaper bank credits, financial backing of grain market enterprises from own sources.

Keywords: organizational and economic mechanism, components and goals of mechanism, levers of influence, grain market development, encouragement of investment, improvement of effectiveness and competitive capacity of domestic grain production.

Надійшла до редколегії 10.09.2020 р.